

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระการเรียนรู้
คณิตศาสตร์
  - 1.1 คุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
  - 1.2 มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง
2. รายงานผลการจัดการเรียนรู้ และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง
ความน่าจะเป็น
  - 2.1 รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) และผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2553
  - 2.2 รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง
ความน่าจะเป็น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
  - 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความน่าจะเป็น
3. การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์
  - 3.1 ความสำคัญของการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์
  - 3.2 ความหมายและลักษณะของการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์
  - 3.3 แนวทางการพัฒนาการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์
  - 3.4 แนวทางการวัดผล/ประเมินการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ
  - 4.1 ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ
  - 4.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการสอนคณิตศาสตร์
5. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 5.1 ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 5.2 แนวคิดและหลักการของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 5.3 ประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 5.4 องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

- 5.5 การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
 6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

1. คุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1.1 เข้าใจเกี่ยวกับการทดลองสุ่ม เหตุการณ์ และความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ สามารถใช้ความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการคาดการณ์และประกอบการตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

1.2 ให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ และสรุปผลได้อย่างเหมาะสม

2. มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง

สาระที่ 5: การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น และ สาระที่ 6: ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์

ตาราง 1 แสดงตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลางและสาระการเรียนรู้แกนกลาง ตาม มาตรฐาน ค 5.2 - 5.3 และมาตรฐาน ค 6.1 ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ค 5.2 : ใช้วิธีการทางสถิติและ ความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการคาดการณ์ได้อย่าง สมเหตุสมผล	หาความน่าจะเป็นของ เหตุการณ์จากการทดลอง สุ่มที่ผลแต่ละตัวมีโอกาส เกิดขึ้นเท่าๆ กัน และใช้ ความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการคาดการณ์ได้ อย่างสมเหตุสมผล	1. การทดลองสุ่มและ เหตุการณ์ 2. ความน่าจะเป็นของ เหตุการณ์ 3. การใช้ความรู้เกี่ยวกับ ความน่าจะเป็นในการ คาดการณ์
ค 5.3 : ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติ และความน่าจะเป็นช่วยใน การตัดสินใจและแก้ปัญหา	ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและ ความน่าจะเป็นประกอบการ ตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ	การใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติ และความน่าจะเป็น ประกอบการตัดสินใจ

ตาราง 1 (ต่อ)

มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ค 6.1 : มีความสามารถในการให้เหตุผล	ให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจและสรุปผลได้อย่างเหมาะสม	-

รายงานผลการจัดการเรียนรู้ และแนวทางการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความน่าจะเป็น

1. รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความน่าจะเป็น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2553

จากการศึกษาผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 3) ในปีการศึกษา 2553 ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พบว่า นักเรียนมีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานในสาระทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์น้อยที่สุดในทุกระดับ (มี 4 ระดับ คือ ระดับโรงเรียน ระดับจังหวัด ระดับสังกัด สพฐ. และระดับประเทศ) โดยนักเรียนมีร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเรียงลำดับจากน้อยไปมาก ดังนี้ ระดับโรงเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 7.45 ระดับจังหวัดนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 8.37 ระดับสังกัดและระดับประเทศนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 9.42 โดยในระดับจังหวัดถึงระดับประเทศนักเรียนมีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานในมาตรฐานที่ 6.2 ซึ่งเป็นทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ด้านความสามารถในการให้เหตุผลน้อยที่สุด โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 1.95, 2.25 และ 2.24 ตามลำดับ และในระดับโรงเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 1.29 แต่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยเป็นอันดับสองรองจากมาตรฐานที่ 6.5 ซึ่งเป็นทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยมีร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเรียงลำดับจากน้อยไปมาก ดังนี้ ระดับโรงเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 0.86 ระดับจังหวัดนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 2.05 ระดับสังกัดนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 3.32 และระดับประเทศนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 3.34 สำหรับด้านเนื้อหา พบว่า นักเรียนมีผลการทดสอบน้อยที่สุดในสาระการวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น โดยมีร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเรียงลำดับจากน้อยไปมาก ดังนี้ ระดับโรงเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 23.03 ระดับจังหวัดนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 26.07 ระดับสังกัดนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 26.28 และระดับประเทศนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 26.33 โดยนักเรียนมีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานในมาตรฐาน 5.2 ที่ว่า นักเรียนสามารถใช้วิธีการทางสถิติและความรู้เกี่ยวกับ

ความน่าจะเป็นในการคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผลน้อยที่สุดในทุกระดับ ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานในช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1-3) ว่านักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับการทดลองสุ่ม เหตุการณ์ความน่าจะเป็นของเหตุการณ์และใช้ความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล โดยมีร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเรียงลำดับจากน้อยไปมาก ดังนี้ ระดับโรงเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 21.89 ระดับจังหวัดนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 22.31 ระดับสังกัดนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 22.56 และระดับประเทศนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 22.85

สำหรับการศึกษาแบบประเมินตามสภาพจริงของโรงเรียนตากฟ้าวิชาวประสิทธิ์ ในปีการศึกษา 2553 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความน่าจะเป็น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 10.60 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 53.01

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าความรู้ในเนื้อหาเรื่องความน่าจะเป็น และด้านทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ด้านการให้เหตุผล เป็นสิ่งที่ควรได้รับการพัฒนาให้นักเรียนได้เรียนรู้มากขึ้น เพราะนอกจากนักเรียนจะต้องใช้ในการทดสอบเพื่อตัดสินผลการเรียนแล้วความรู้ดังกล่าวยังจำเป็นต้องนำไปใช้พื้นฐานในการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและสามารถนำไปใช้ในการทำงานหรือในชีวิตประจำวันได้

2. รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การออกแบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความน่าจะเป็น ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในด้านของปัญหาในการจัดการเรียนรู้ การจัดเนื้อหา วิธีสอน สื่อการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ โดยสำรวจและเก็บข้อมูลจากครูผู้มีส่วนการดำเนินการสอนคณิตศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป ในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 จำนวน 9 ท่าน ซึ่งได้ผลดังนี้

2.1 ด้านปัญหาในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความน่าจะเป็น พบว่าครูมีความคิดเห็นว่านักเรียนทำแบบฝึกหัดไม่ได้ โดยนักเรียนหาผลลัพธ์ทั้งหมดที่อาจเกิดขึ้นจากการทดลองสุ่มไม่ได้ หาผลลัพธ์ของเหตุการณ์ไม่ได้ โดยเฉพาะเมื่อมีการกำหนดสถานการณ์ที่มีเงื่อนไขของลำดับเข้ามาเกี่ยวข้อง ส่งผลให้หาความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ไม่ได้ และมีนักเรียนบางส่วนไม่สนใจในการเรียน

2.2 ด้านการจัดเนื้อหาในการเรียนรู้ เรื่อง ความน่าจะเป็น พบว่าครูส่วนใหญ่จัดเนื้อหาตามแนวทางของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) โดยมีการเพิ่มแบบฝึกหัดให้นักเรียนได้ทำเพิ่มเติมจากหนังสือเรียนเป็นบางครั้ง

2.3 ด้านวิธีสอน เรื่อง ความน่าจะเป็น พบว่าครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายและยกตัวอย่างประกอบ โดยยกตัวอย่างหลายตัวอย่างที่มีวิธีทำคล้ายกันเพื่อให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ซ้ำๆ จนเกิดความเคยชินและเข้าใจ มีการสอนแบบสาธิตหรือให้นักเรียนทำการทดลองเป็นกลุ่มบ้างแต่น้อยครั้งมาก และมีการสุ่มนักเรียนออกมาทำแบบฝึกหัดหน้าชั้นเรียนหรือมีการให้นักเรียนตั้งโจทย์และแก้ปัญหาด้วยตนเองแล้วแลกเปลี่ยนโจทย์กับเพื่อน

2.4 ด้านสื่อการเรียนรู้ เรื่อง ความน่าจะเป็น พบว่าครูส่วนใหญ่ใช้สื่อการเรียนรู้เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือแบบเรียน ใบงาน แบบฝึกหัด มีการใช้โปรแกรม Microsoft Office PowerPoint ประกอบการบรรยายหรือให้นักเรียนศึกษาจากสื่อวีดิทัศน์ในบางครั้ง มีสื่อที่นักเรียนรู้จัก เช่น ลูกเต๋า เหรียญ เบ็นวงกลม ให้นักเรียนได้ใช้จริงน้อยมากหรือครูบางท่านไม่มีการใช้เลย

2.5 ด้านข้อเสนอแนะของครูผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ เรื่อง ความน่าจะเป็น มีดังนี้ 1) ควรใช้วิธีสอนแบบทดลองให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง 2) ยกตัวอย่างและให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดมากๆ 3) ควรเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก 4) มีสื่อการสอนที่นักเรียนคุ้นเคยและสามารถจับต้องได้ เช่น ลูกเต๋า เหรียญ ประกอบการสอน 5) ควรสร้างโจทย์ที่เป็นสถานการณ์ที่อยู่ในชีวิตประจำวัน 6) ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดนอกกรอบได้อย่างมีเหตุผล และหาข้อสรุปเอง ไม่ใช่เชื่อตามที่ครูเป็นผู้บอกเพียงอย่างเดียว

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวน่าจะมีส่วนที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความน่าจะเป็น ไม่ดีเท่าที่ควร โดยส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับวิธีการสอน สื่อการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความน่าจะเป็น

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2548, หน้า 12 - 18) กล่าวว่านักเรียนเคยพบคำว่า มีโอกาส คาดการณ์ว่า หรือเป็นไปได้ว่า มาแล้วในชีวิตประจำวันและในเรื่องเศษส่วนและอัตราส่วน ซึ่งคำเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องความน่าจะเป็น ในบทนี้จะกล่าวถึงความน่าจะเป็นเบื้องต้นในทางทฤษฎีเกี่ยวกับการทดลองสุ่ม เหตุการณ์และวิธีการหาความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ต่างๆ การหาผลลัพธ์ทั้งหมดที่อาจเกิดขึ้นจากการทดลองสุ่มจะเน้นเฉพาะการได้ผลลัพธ์โดยวิธีการแจกนับเท่านั้น นอกจากนี้ยังต้องการให้นักเรียนใช้ความรู้

เรื่อง ความน่าจะเป็นเพื่อเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจเกี่ยวกับเหตุการณ์บางอย่างทั้งในชีวิตประจำวันและในกิจกรรมต่างๆ อีกทั้งยังเชื่อมโยงความรู้เข้ากับสถานการณ์จริง เช่น นักเรียนได้เรียนรู้ว่าการพนันทุกชนิดผู้เล่นจะเป็นฝ่ายเสียเปรียบและผลที่ได้รับไม่คุ้มกับผลที่เสียไป

เนื้อหาของบทนี้จะเน้นให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมโดยตรง ฝึกทักษะการสังเกตแบบรูป การเขียนผลลัพธ์ของการทดลองสุ่มอย่างเป็นระบบ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูอาจให้นักเรียนได้ทำการทดลองจริงบ้าง ทั้งนี้เพื่อประกอบความเข้าใจ ในกรณีเช่นนั้นครูควรเตรียมอุปกรณ์การทดลองสุ่มให้เพียงพอ ระหว่างการเรียนรู้การสอนควรมีการสนทนาสอดแทรกให้เห็นความสำคัญของการใช้ความน่าจะเป็นในการวิเคราะห์และคาดการณ์สถานการณ์ต่างๆ อย่างสมเหตุสมผลด้วย โดยในการนำเข้าสู่บทเรียนในแต่ละครั้ง ควรนำเสนอเกี่ยวกับคำหรือข้อความที่นักเรียนมักจะได้พบเห็นหรือได้ฟังจากสื่อทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์หรือในวงสนทนา และควรให้นักเรียนเห็นตัวอย่างสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันของนักเรียน และครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และช่วยกันพิจารณาว่าความคิดเห็นใดสมเหตุสมผล

ในการหาผลลัพธ์ทั้งหมดที่อาจเกิดขึ้นจากการทดลองสุ่มในขั้นนี้ จะเน้น "วิธีการแจกแจง" และเพื่อให้การแจกแจงเป็นไปอย่างเป็นระบบ ครูอาจใช้แผนภาพต้นไม้หรือใช้ตารางเป็นเครื่องมือในการหาผลลัพธ์ หรืออาจใช้แผนภาพรูปแบบอื่นก็ได้ (ถ้ามี) นอกจากนี้กิจกรรมที่ใช้สอนเรื่องการทดลองสุ่มควรเป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติจริง เช่น การหมุนแป้นวงกลมที่มีหมายเลขกำกับเป็น 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 และ 9 การโยนเหรียญ เป็นต้น และเพื่อให้นักเรียนเห็นตัวอย่างสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจมีนักเรียนบางคนคาดการณ์ในแต่ละสถานการณ์แตกต่างกัน ดังนั้นครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และช่วยกันพิจารณาว่าการคาดการณ์ใดสมเหตุสมผล โดยใช้ความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็น นอกจากนี้ควรให้นักเรียนเห็นการเชื่อมโยงของความน่าจะเป็นกับชีวิตประจำวัน และเห็นตัวอย่างการใช้ความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นประกอบการตัดสินใจ ซึ่งอาจมีนักเรียนบางคนมีการตัดสินใจที่แตกต่างกัน ดังนั้นครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และช่วยกันพิจารณาว่าการตัดสินใจใดสมเหตุสมผลและควรนำมาอภิปรายกับนักเรียนในชั้นเรียน

จากการศึกษาผลงานวิจัยของ ปาล์มมา (Benko, Palma, 2006) พบว่า และลีโอนิด (Leonid, Khazanov, 2007) พบว่า นักเรียนสามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด เรื่องความน่าจะเป็นและให้เหตุผลที่เหมาะสมเกี่ยวกับคำตอบของพวกเขาได้ จากการสร้างสถานการณ์ที่คุ้นเคยให้นักเรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเอง หรือมีสื่อที่นักเรียนรู้จักให้ได้ใช้จริง

โดยนักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน มีการแสดงความคิดเห็น ให้เหตุผลเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์เข้ากับประสบการณ์เดิม

จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความน่าจะเป็น ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมจริง มีสื่อที่นักเรียนคุ้นเคยและสามารถเห็นได้ในชีวิตประจำวัน และควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งนวัตกรรมที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมจริงด้วยตนเองที่นิยมใช้ในปัจจุบันสิ่งหนึ่งก็คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยังควรส่งเสริมให้นักเรียนตอบคำถามและตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผลอีกด้วย ซึ่งวิธีการสอนที่สามารถส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและให้เหตุผลวิธีหนึ่งก็คือ การเรียนแบบร่วมมือ ซึ่ง จอห์นสัน (2546, หน้า 38) กล่าวว่า เมื่อครูต้องการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนและส่งเสริมการให้เหตุผล ควรใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือมากกว่าแบบแข่งขันหรือแบบปัจเจกบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับ เดวิดสัน (Davidson, 1990; Johnson and Johnson, 1998; Slavin, 1983 อ้างอิงใน สมเดช บุญประจักษ์, 2540, หน้า 55) กล่าวว่า การอภิปรายปัญหาร่วมกันกับเพื่อนในกลุ่มย่อยช่วยให้นักเรียนได้วิเคราะห์และแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงคนอื่น วิธีการดังกล่าวช่วยให้นักเรียนได้ตรวจสอบและปรับปรุงแนวคิดและคำตอบ สิ่งทำลายและการไม่เชื่อในทันทีจะทำให้นักเรียนได้ตรวจสอบสมมติฐาน ยุทธวิธี และคำตอบอย่างรอบคอบ ได้มีการอธิบายเหตุผล ตรวจสอบสมมติฐาน ทำความกระจ่างชัดกับข้อผิดพลาดของความเข้าใจ การอภิปรายปัญหาในกลุ่มย่อยช่วยให้นักเรียนเข้าใจว่าคณิตศาสตร์เกี่ยวข้องกับความคิด ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้คิดที่มีพื้นฐานมาจากงานของปีอาเจต์ (Piaget) ไวกอตสกี (Vygotsky) และนักทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ที่เชื่อว่าความรู้คือสังคม การร่วมมือในภาวะแวดล้อมที่เกิดความขัดแย้งทางการรู้คิดทางสังคม จะก่อให้เกิดความพยายามร่วมมือที่จะเรียนรู้ ทำความเข้าใจ และแก้ปัญหา สมาชิกกลุ่มจะร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้เหตุผลซึ่งกันและกัน แก้ไขให้แก้กัน และปรับเปลี่ยนความเข้าใจ โดยอาศัยความรู้ความเข้าใจของกันและกันเป็นพื้นฐาน (จอห์นสัน, 2546, หน้า 28)

การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์

1. ความสำคัญของการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2551, หน้า 45) ได้กล่าวว่า การให้เหตุผลเป็นทักษะ/กระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างเป็นระบบ สามารถคิดวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ สามารถคาดการณ์วางแผน ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม การคิดอย่างมีเหตุผลเป็นเครื่องมือ

สำคัญที่นักเรียนสามารถนำติดตัวไปใช้ในการพัฒนาตนเองในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ดังนั้นการคิดอย่างมีเหตุผลจึงเป็นหัวใจสำคัญของการสอนคณิตศาสตร์ ดังที่ กรีนวูด (Greenwood, 1993 อ้างอิงใน พนารัตน์ แซ่มชื่น, 2548, หน้า 51) ได้กล่าวว่า การดำเนินการทางคณิตศาสตร์ เป็นการเน้นการเรียนรู้มากกว่าการมุ่งเพียงผลลัพธ์หรือคำตอบ และถ้าสนับสนุนจุดเน้นนี้ให้เกิดขึ้นในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์จะเป็นประโยชน์ไม่เพียงแต่การเรียนรู้ในเนื้อหาเท่านั้น แต่จะเกิดความสามารถในการคิดและให้เหตุผลในตัวนักเรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่นักการศึกษาคณิตศาสตร์หลายท่านได้ให้แนวคิดว่าการที่ผู้เรียนได้คำตอบถูกต้องแต่ให้เหตุผลผิดเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เนื่องจากเมื่อผู้เรียนได้คำตอบถูกต้องแล้ว ผู้สอนอาจไม่ได้ให้โอกาสผู้เรียนแสดงเหตุผล ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่ทราบเหตุผลว่าที่ผิดนั้นผิดอย่างไร ดังนั้น สิ่งที่ดีกว่าการได้คำตอบถูกต้องแต่เหตุผลผิดคือการได้คำตอบผิด และสามารถค้นพบอย่างเป็นเหตุเป็นผลว่าอะไรผิดและผิดเพราะเหตุใด (อัมพร ม้าคะนอง, 2553 หน้า 50)

2. ความหมายและลักษณะของการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์

จากความสำคัญของการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ข้างต้น สภาครุคณิตศาสตร์แห่งชาติสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้การให้เหตุผลเป็นมาตรฐานหลักมาตรฐานหนึ่งในหลักสูตรคณิตศาสตร์ระดับโรงเรียนที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคน ในปี ค.ศ. 2000 ทำให้การให้เหตุผลเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญและกิจกรรมหลักอย่างหนึ่งในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ (สสวท. 2551, หน้า 45) ซึ่งมีหน่วยงานและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายและจุดเน้นของการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ไว้ ดังนี้

NCTM (1989 อ้างอิงใน เอกรัฐ เฟิงบุญ, 2547 หน้า 30 - 32) ได้กำหนดจุดเน้นของการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ในระดับเกรด 9 - 12 โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความเข้าใจและใช้การให้เหตุผลแบบอุปนัยและนิรนัย สามารถสร้างและตรวจสอบข้อคาดเดา ยกตัวอย่างคัดค้านได้ แสดงการให้เหตุผลที่สมเหตุสมผล ตัดสินข้อโต้แย้งด้วยเหตุผล และสามารถอ้างเหตุผลอย่างง่าย ๆ ได้

ครูลิก และรูดนิค (Krulik and Rudnick, 1993 อ้างอิงใน พนารัตน์ แซ่มชื่น, 2548, หน้า 50) ได้กล่าวถึงการให้เหตุผลและการคิดไว้ว่า การคิด หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการได้มาซึ่งข้อสรุปที่สมเหตุสมผลจากข้อมูลที่กำหนด โดยนักเรียนต้องสร้างข้อความคาดการณ์ หาข้อสรุปจากความสัมพันธ์ในสถานการณ์ปัญหา แล้วแสดงเหตุผล อธิบายข้อสรุปและยืนยันข้อสรุปนั้น ซึ่งข้อสรุปนั้นคือแนวคิดหรือความรู้ใหม่ที่ได้รับ

สมเดช บุญประจักษ์ (2540, หน้า 37) ได้กล่าวว่า การให้เหตุผล หมายถึง การแสดงแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างหลักการ หาความสัมพันธ์ของแนวคิด การสรุปที่สมเหตุสมผลตามแนวคิดนั้นๆ

กรมวิชาการ (2545, หน้า 25) ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – ม.3) เกี่ยวกับความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ไว้ว่า นักเรียนสามารถแสดงเหตุผลโดยการอ้างอิงความรู้ ข้อมูล หรือข้อเท็จจริงหรือสร้างแผนภาพได้

จากความสัมพันธ์ระหว่างการคิดและการให้เหตุผล ความหมายของการให้เหตุผล และจุดเน้นของการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ข้างต้น ผู้วิจัยพอสรุปเป็นความหมายของการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ในงานวิจัยนี้ ได้ว่า การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ หมายถึง การสร้างและตรวจสอบข้อคาดการณ์เกี่ยวกับโอกาสของเหตุการณ์ การแสดงแนวคิดหรือข้อสรุปในการตัดสินใจเกี่ยวกับการทดลองสุ่ม เหตุการณ์ และความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ จากความสัมพันธ์ในสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยมีการให้เหตุผลสนับสนุนแนวคิดหรือข้อสรุปดังกล่าว โดยอ้างอิงความรู้ ข้อมูล ข้อเท็จจริงหรือการสร้างแผนภาพ

เมื่อกล่าวถึงการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ หลายคนคงนึกถึงการพิสูจน์หรือตรรกศาสตร์ที่เป็นเรื่องของการหาค่าความจริงที่เป็นจริงหรือเท็จ โดยใช้ตัวเชื่อม "และ" "หรือ" "ถ้า...แล้ว" "ก็ต่อเมื่อ" แต่ในความเป็นจริงแล้ว การให้เหตุผลเป็นเรื่องที่อยู่ในชีวิตมนุษย์ทุกคน เพียงแต่มีการใช้ในระดับที่มากหรือน้อยต่างกันเท่านั้น ในปัจจุบันการให้เหตุผลเป็นเรื่องใกล้ตัวซึ่งสอดแทรกอยู่ในกิจกรรมของชีวิตประจำวันเสมอ โดยทั่วไปมนุษย์มักจะใช้ความรู้ที่มีมาแต่กำเนิดหรือสามัญสำนึก ซึ่งแต่ละคนอาจมีอยู่เล็กน้อยแตกต่างกันมาช่วยตัดสินใจแก้ปัญหา เช่น เมื่อน้ำมันพืชกำลังจะขึ้นราคา น้ำมันพืชมักจะขาดตลาด ชาวบ้านและแม่ค้าจึงรีบสะสมน้ำมันพืชในราคาเดิมก่อนขึ้นราคา หรือในวันที่ฝนตกตอนเช้า คนในเมืองใหญ่มักจะออกจากบ้านเร็วกว่าปกติ เพราะคิดว่าการจราจรน่าจะติดขัดมากกว่าวันที่ฝนไม่ตกตอนเช้า เป็นต้น ซึ่งเป็นการคาดการณ์ที่เกี่ยวกับโอกาสหรือความน่าจะเป็นในการเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว ในทางคณิตศาสตร์เรียกการให้เหตุผลที่มาจากการใช้ความรู้ที่มีมาแต่กำเนิดหรือสามัญสำนึก ดังกล่าวข้างต้นว่า การให้เหตุผลแบบสหัชญาณ (สสวท., 2551, หน้า 46)

นอกจากการให้เหตุผลแบบสหัชญาณแล้ว ในทางวิชาการ นักการศึกษาได้จำแนกการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์แบ่งออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

1. การให้เหตุผลแบบอุปนัย เป็นกระบวนการที่ใช้การสังเกตหรือการทดลองหลายๆ ครั้ง แล้วรวบรวมข้อมูลเพื่อหาแบบรูปที่จะนำไปสู่ข้อสรุปซึ่งเชื่อว่า น่าจะถูกต้อง น่าจะเป็นจริง

มีความเป็นไปได้มากที่สุด แต่ยังไม่ได้มีการพิสูจน์ว่าเป็นจริงและยังไม่พบข้อขัดแย้ง เรียกข้อสรุปนั้นว่า ข้อความคาดการณ์

2. การให้เหตุผลแบบนิรนัย เป็นกระบวนการที่ยกเอาสิ่งที่รู้ว่าเป็นจริงหรือยอมรับว่าเป็นจริงโดยไม่ต้องพิสูจน์ แล้วใช้เหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์ อ้างจากสิ่งที่รู้ว่าเป็นจริงนั้น เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปหรือผลสรุปที่เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่

สำหรับการให้เหตุผลเกี่ยวกับความน่าจะเป็น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับระดับการคิดเกี่ยวกับความน่าจะเป็น ดังที่ Jones, Thornton, Langrall and Tarr (1999 อ้างอิงใน อัมพร ม้าคอง, 2553 หน้า 55) ได้กล่าวถึงระดับการให้เหตุผลเกี่ยวกับความน่าจะเป็น ซึ่งเป็นระดับที่ใช้จำแนกการให้เหตุผลเกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องความน่าจะเป็น แบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้ ระดับ 1 ระดับการให้เหตุผลตามความคิดของบุคคล (Subjective or non-quantitative reasoning) เป็นระดับการให้เหตุผลที่บุคคลใช้ความคิดของตนเองเป็นหลักในการตัดสินใจเกี่ยวกับความน่าจะเป็น โดยขาดการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และผลที่จะเกิดขึ้นภายหลัง

ระดับ 2 ระดับการให้เหตุผลที่มีการเชื่อมโยงระหว่างความคิดของบุคคลกับข้อมูลเชิงปริมาณ (Transitional between subjective and native quantitative reasoning) เป็นระดับการให้เหตุผลที่บุคคลใช้ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับความน่าจะเป็นประกอบการคิดของตนเอง

ระดับ 3 ระดับการให้เหตุผลที่สามารถแสดงได้ด้วยข้อมูลเชิงปริมาณแบบไม่เป็นทางการ (Informal quantitative reasoning) เป็นระดับการให้เหตุผลที่มีการใช้ข้อมูลเชิงปริมาณในการเปรียบเทียบหรืออธิบายโอกาสของการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ

ระดับ 4 ระดับการให้เหตุผลที่มีการใช้ทฤษฎีหรือหลักความน่าจะเป็นและข้อมูลเชิงปริมาณ (Incorporation quantitative reasoning) เป็นระดับการให้เหตุผลที่มีการใช้ทฤษฎีหรือหลักการเกี่ยวกับความน่าจะเป็นประกอบการคิดหรือคำนวณ จนได้ค่าความน่าจะเป็นที่เป็นตัวเลข

ตัวอย่าง : กล่องใบหนึ่งมีท็อฟฟี่รสส้มและรสสตรอเบอร์รี่อย่างละ 4 เม็ด ท็อฟฟี่แต่ละเม็ดมีขนาดเท่ากัน ถ้าเขย่ากล่อง แล้วหยิบท็อฟฟี่ออกมาหนึ่งเม็ด น่าจะได้ท็อฟฟี่รสใด

การให้เหตุผลระดับที่ 1 น่าจะได้รสส้ม เพราะเคยเห็นท็อฟฟี่รสส้มมากกว่า

การให้เหตุผลระดับที่ 2 อาจหยิบได้รสส้มหรือรสสตรอเบอร์รี่ก็ได้ เพราะการเขย่ากล่องทำให้ท็อฟฟี่ทั้งสองรสละกัน

การให้เหตุผลระดับที่ 3 โอกาสที่จะหยิบได้รสส้มหรือรสสตรอเบอร์รี่มีเท่ากัน เพราะมีท็อฟฟี่ทั้งสองรสจำนวนเท่ากัน

การให้เหตุผลระดับที่ 4 ความน่าจะเป็นที่จะหยิบได้รสส้มหรือรสตรอบเบอร์รี่มีค่าเท่ากับ $\frac{1}{2}$ เท่ากัน เพราะมีท็อปปี้แต่ละรสจำนวน 4 เม็ดจากท็อปปี้ทั้งหมด 8 เม็ด เท่ากัน

3. แนวทางการพัฒนาการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2551, หน้า 45) ได้กล่าวว่ามีงานวิจัยจำนวนมากที่ยืนยันว่า การสอนให้นักเรียนเรียนด้วยความเข้าใจอย่างมีเหตุผล ดีกว่าการสอนแบบให้จดจำ การสอนคณิตศาสตร์อย่างเป็นเหตุเป็นผลจะให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ทำให้สามารถจำได้ดีและนานกว่าเดิม ผู้วิจัยจึงศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะ/กระบวนการการให้เหตุผลเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถคิดอย่างมีเหตุผลและรู้จักให้เหตุผลซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

3.1 ควรจัดสถานการณ์หรือปัญหาที่น่าสนใจ เป็นปัญหาที่ไม่ยากเกินความสามารถของผู้เรียนที่จะคิดและให้เหตุผลในการหาคำตอบได้ ควรเป็นสถานการณ์ที่ประกอบด้วยเนื้อหาทางคณิตศาสตร์ ร่วมกับบริบทหรือสถานการณ์ที่นักเรียนรู้จักหรือคุ้นเคย เพื่อให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจะสามารถทำให้นักเรียนสนใจที่จะเรียนรู้มากกว่าจะเป็นเพียงการสอนหรือบอกให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญหรือให้เรียนรู้การให้เหตุผลเดี่ยวๆ แยกจากสิ่งอื่น ซึ่งการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ด้วยตนเอง จะทำให้มีความเข้าใจในสิ่งที่เรียนมากขึ้น และที่สำคัญคือนักเรียนจะได้ข้อสรุปหรือตัดสินใจความถูกต้องของสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง มากกว่าที่จะเชื่อตามทีผู้สอนบอกหรือตามที่หนังสือเขียนไว้

3.2 ควรให้นักเรียนมีโอกาสแสดงออกถึงความคิดเห็นในการใช้เหตุผลของตนเองอย่างอิสระ และเพื่อให้นักเรียนได้คิดอย่างหลากหลาย โจทย์ปัญหาหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ควรเป็นปัญหาปลายเปิด (open-ended problem) ที่นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นหรือให้เหตุผลที่แตกต่างกันได้ ซึ่งการให้นักเรียนอธิบายเหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยการชี้แจงเหตุผลจะช่วยให้ผู้เรียนได้ทบทวนการทำงานเพื่อสะท้อนความคิดของตน ซึ่งในกระบวนการทำงานเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนจะมีเหตุผลของตนเอง และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเป็นการฝึกใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม

3.3 ผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและคอยช่วยเหลือโดยกระตุ้นหรือชี้แนะอย่างกว้างๆ โดยผู้สอนสามารถตั้งคำถามให้ผู้เรียนใช้เหตุผลได้อย่างต่อเนื่องด้วยคำว่า "ทำไม" "อย่างไร" "เพราะเหตุใด" เป็นต้น พร้อมทั้งให้ข้อคิดเพิ่มเติมอีก เช่น "ถ้า .....แล้วนักเรียนคิดว่า .....จะเป็นอย่างไร" และไม่ควรคำนึงถึงเฉพาะเหตุผลที่ถูกต้องหรือสมเหตุสมผลเท่านั้น แต่ควรให้ความสำคัญกับทุกเหตุผล เพื่อที่จะทราบว่าทำไมนักเรียนจึงให้เหตุผลเช่นนั้น สำหรับนักเรียนที่

ให้เหตุผลไม่สมบูรณ์ ผู้สอนจะต้องไม่ตัดสินด้วยคำว่าไม่ถูกต้อง แต่อาจใช้คำพูดเสริมแรงและให้กำลังใจว่า คำตอบที่นักเรียนตอบมามีบางส่วนถูกต้อง นักเรียนคนใดจะให้คำอธิบายหรือให้เหตุผลเพิ่มเติมของเพื่อนได้อีกบ้าง เพื่อให้ นักเรียนมีการเรียนรู้ร่วมกันมากยิ่งขึ้น ผู้สอนช่วยสรุปและชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจว่า เหตุผลของนักเรียนถูกต้องตามหลักเกณฑ์หรือไม่ ขาดตกบกพร่องอย่างไร

4. แนวทางการวัดผล/ประเมินผลทำให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้กล่าวว่าการวัดผล/ประเมินผล เป็นขั้นตอนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยให้ครูทราบว่านักเรียนได้เรียนรู้และบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ตลอดจนนำผลของการประเมินมาช่วยพัฒนาและปรับปรุงวิธีสอนอีกด้วย ซึ่งต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและควบคู่กับกระบวนการเรียนการสอน โดยครูจะต้องบูรณาการการประเมินผลความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาคณิตศาสตร์และประเมินทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์เข้าด้วยกัน และไม่ควรมุ่งเน้นที่การหาคำตอบเพียงอย่างเดียว แต่ควรรวมไปถึงกระบวนการหาคำตอบ การอธิบายหรือการให้เหตุผลในการเชื่อมโยงแนวคิดต่างๆ ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนด้วย ซึ่งการประเมินผลจะต้องมีเกณฑ์การให้คะแนนที่เป็นระบบและชัดเจน เนื่องจากจะช่วยให้ครูสามารถพิจารณาและตัดสินได้ว่านักเรียนมีความรู้ ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับใด เกณฑ์การให้คะแนนที่ยอมรับและนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน คือ การให้คะแนนแบบรูบรีค (Rubric scoring) ซึ่งเป็นการให้คะแนนที่ประเมินผลจากผลงานที่นักเรียนทำหรือพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก ซึ่งไม่ได้พิจารณาที่คำตอบหรือผลลัพธ์อย่างเดียว แต่พิจารณาที่ขั้นตอนการทำงานของนักเรียนด้วย ตลอดจนมีการกำหนดระดับคะแนนพร้อมบรรยายละเอียดของผลงานหรือพฤติกรรมของนักเรียนไว้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบรีคสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม (2551, หน้า 186 – 199) ในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ การให้คะแนนแบบรูบรีคที่นิยมมี 2 แบบ คือ

4.1 การให้คะแนนแบบวิเคราะห์ (Analytic scoring) เป็นการให้คะแนนแบบรูบรีคที่ประเมินผลงานที่นักเรียนปฏิบัติหรือประเมินพฤติกรรมของนักเรียน โดยอาจแยกพิจารณาเป็นรายด้าน เช่น ด้านคำตอบ และด้านการแสดงเหตุผล ในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ การให้คะแนนแบบวิเคราะห์มักนำมาใช้ในการประเมินผลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อวินิจฉัยหาจุดเด่นหรือจุดด้อยของนักเรียนในแต่ละขั้นตอนของการทำงานที่กำหนด แล้วนำผลของการประเมินที่ได้ไปส่งเสริมจุดเด่นหรือแก้ไขจุดด้อยเหล่านั้น หรือใช้ในการประเมินผลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพก่อนที่นักเรียนจะเรียนเนื้อหาใหม่ต่อไป

การประเมินผลโดยการให้คะแนนแบบวิเคราะห์จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อใช้ร่วมกับวิธีการประเมินผลอย่างอื่น เช่น การสังเกตและการใช้คำถาม

4.2 การให้คะแนนแบบองค์รวม (Holistic scoring) เป็นการให้คะแนนแบบรวบรัดที่ประเมินผลงานของนักเรียนโดยการกำหนดระดับคะแนนพร้อมบรรยายละเอียดของผลงานหรือพฤติกรรมของนักเรียนที่ควรมี เป็นภาพรวมของการทำงานทั้งหมด ไม่ต้องแยกแยะลงไปเป็นขั้นๆ ของการทำงาน หรือรายด้าน เหมาะสำหรับการประเมินที่มีการวัดในช่วงกว้างๆ และต้องการผลที่เป็นภาพรวมกว้างๆ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีการวัดผล/ประเมินผลแบบรวบรัดโดยมีการให้คะแนนแบบวิเคราะห์ ซึ่งแยกเป็นด้านความถูกต้องของคำตอบและด้านการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ

1. ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ

จากการศึกษาพบว่า มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือ ดังนี้

สมเดช บุญประจักษ์ (2540, หน้า 54) ได้กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือ เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน เกิดการร่วมมือและช่วยเหลือกัน โดยกำหนดให้นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนแตกต่างกันทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ กลุ่มละประมาณ 4 คน แบบคละความสามารถ โดยมีเป้าหมายในการเรียนร่วมกัน คือ เกิดการเรียนรู้หรือประสบความสำเร็จร่วมกัน ทุกคนในกลุ่มอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แสดงเหตุผลโต้ตอบกันหรือสนับสนุนความคิดเห็นกัน และเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะช่วยให้สมาชิกเข้าใจในงาน ให้ทุกคนสามารถอธิบายสิ่งที่ทำและให้เหตุผลได้อย่างชัดเจน มีการมอบหมายหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม ขณะเดียวกันก็ต้องช่วยกันรับผิดชอบการเรียนรู้ในงานทุกขั้นตอนของกลุ่มและลงชื่อสรุปร่วมกัน ความสำเร็จของกลุ่มส่วนหนึ่งจะประเมินจากค่าเฉลี่ยของคะแนนหรือผลงานของทุกคนในกลุ่ม ฉะนั้น สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

สิริพร ทิพย์คง (2545, หน้า 151,153) ได้กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องการเน้นให้นักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน ได้เรียนรู้ร่วมกัน เกิดความร่วมมือ ความรับผิดชอบและการช่วยเหลือกัน มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ตลอดจนการฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาทั้งเจตคติและค่านิยมในตัว of นักเรียน มีการนำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่

หลากหลายระหว่างสมาชิกในกลุ่ม พัฒนาพฤติกรรมแก้ปัญห การคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีเหตุผล รวมทั้งพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนให้รู้จักตนเองและเพิ่มคุณค่าของตนเอง

ยุพิน พิพิธกุล (2553, หน้า 51) ได้กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือ เป็นการจัดการเรียนการสอน การเรียนแบบร่วมมือเป็นวิธีการเน้นการจัดสภาพทางการเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองเท่านั้น แต่จะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553, หน้า 124 - 125) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือหรือแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถต่างกัน ได้ร่วมมือกันทำงานกลุ่มด้วยความตั้งใจและเต็มใจรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ในกลุ่มของตนทำให้งานของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายของงานได้ โดยมีสมาชิกกลุ่มมีจำนวนไม่ควรเกิน 6 คน

จากความหมายข้างต้น ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยจัดกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนคณิตศาสตร์แตกต่างกันเป็นกลุ่มๆ ละประมาณ 4 คน แต่ละกลุ่มประกอบด้วย นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับเก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน และอ่อน 1 คน ให้เรียนรู้ร่วมกัน ร่วมมือกันทำกิจกรรม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แสดงเหตุผลโต้ตอบกันหรือสนับสนุนความคิดเห็นกันเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน โดยมีการมอบหมายหน้าที่ให้กับสมาชิกในกลุ่มซึ่งแต่ละคนต้องทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างดีที่สุด และทุกคนต้องช่วยกันรับผิดชอบการเรียนรู้ในการทำกิจกรรมทุกขั้นตอนของสมาชิกในกลุ่ม ไม่เฉพาะแต่ของตนเองเท่านั้น เพื่อให้ทุกคนพร้อมที่จะนำเสนอผลงานเมื่อถูกสุ่มให้นำเสนอ เพราะความสำเร็จของทุกคนคือความสำเร็จของกลุ่ม

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการสอนคณิตศาสตร์

เดวิดสัน (Davidson, 1990, p. 52 อ้างอิงใน สมเดช บุญประจักษ์, 2540, หน้า 53) กล่าวถึงการเรียนแบบร่วมมือในกลุ่มย่อยว่า สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพกับคณิตศาสตร์ ในการแก้ปัญหา การให้เหตุผลและการสร้างความเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ นอกจากนี้การเรียนแบบร่วมมือในกลุ่มย่อยยังสามารถนำไปใช้พัฒนาความสามารถของผู้เรียนในหลายเป้าหมาย เช่น การอภิปราย มโนมติ การสืบสวนหรือการค้นพบ การฝึกทักษะ การทบทวน การแลกเปลี่ยนข้อมูล เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1989 pp. 235 - 237 อ้างอิงใน สมเดช บุญประจักษ์, 2544, หน้า 46 - 48) ที่กล่าวว่า

การเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถใช้ได้เป็นอย่างดีในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนคิดทางคณิตศาสตร์เข้าใจ การเชื่อมโยงระหว่างมโนคติและกระบวนการ และสามารถที่จะประยุกต์ใช้ความรู้อย่างคล่องแคล่วและมีความหมาย ด้วยเหตุผล ดังนี้

- 9 ต.ค. 2556

1. มโนคติและทักษะทางคณิตศาสตร์เรียนได้ดีในกระบวนการที่เป็นพลวัต (dynamic process) ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน การเรียนคณิตศาสตร์ควรเป็นลักษณะที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรม (active) มากกว่าที่จะเป็นเพียงผู้รับความรู้ (passive) การสอนคณิตศาสตร์โดยปกติอยู่บนพื้นฐานที่ว่านักเรียนเป็นผู้คอยดูซึมข้อมูลความรู้จากการฝึกซ้ำและให้แรงเสริม ทำให้ความรู้ต่างๆ ลืมได้ง่าย การมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแข็งขันเป็นการท้าทายทางสมองสำหรับนักเรียนทุกคน และความอยากรู้อยากเห็นจะช่วยกระตุ้นให้มีการอภิปรายกับคนอื่น

2. การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นการอาสาซึ่งกันและกัน (interpersonal enterprise) การพูดผ่านปัญหาทางคณิตศาสตร์กับเพื่อนนั้นช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจอย่างชัดเจนว่าจะแก้ปัญหาได้ถูกต้องอย่างไร การอธิบายยุทธวิธีการแก้ปัญหา ให้เหตุผลและการวิเคราะห์ปัญหากับเพื่อน จะทำให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างเข้าใจมากขึ้น นักเรียนมีความสะดวกในการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มย่อยมากกว่าการอภิปรายร่วมกันทั้งชั้น

3. การเรียนเป็นกลุ่มมีโอกาสในการสร้างความร่วมมือในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพแต่ในโครงสร้างของการแข่งขัน และการเรียนรายบุคคลนักเรียนไม่มีการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จะทำให้นักเรียนหลีกเลี่ยงการแลกเปลี่ยนการวิเคราะห์ปัญหา และการเลือกยุทธวิธีการแก้ปัญหากับคนอื่น และในการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลก็จะเป็นไปแบบไม่เต็มใจหรือให้ข้อมูลไม่สมบูรณ์

4. การร่วมมือส่งเสริมผลสำเร็จในการเรียนคณิตศาสตร์มากกว่าการแข่งขันและแบบรายบุคคล การเรียนแบบร่วมมือส่งเสริมการค้นพบ การเลือกให้ยุทธวิธีการให้เหตุผลที่มีประสิทธิภาพ การสร้างแนวคิดใหม่ การถ่ายโยงยุทธวิธีทางคณิตศาสตร์และข้อเท็จจริงกับปัญหาย่อยๆ ไปสู่อายุบุคคล (นั่นคือถ่ายโยงจากกลุ่มไปสู่รายบุคคล)

5. การทำงานร่วมมือกัน นักเรียนจะเพิ่มความมั่นใจในความสามารถทางคณิตศาสตร์ของตนเอง เป็นการสนับสนุนให้เกิดความพยายามในการเรียนรู้มโนคติ กระบวนการและยุทธวิธีทางคณิตศาสตร์ นอกจากนี้นักเรียนที่ทำงานร่วมกันในกลุ่มมีแนวโน้มที่จะชอบและเห็นคุณค่าของแต่ละคน และเห็นความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของคนอื่น มีความสัมพันธ์กันทางบวกระหว่างเพื่อน เกิดการเรียนรู้ในระดับสูง ตระหนักในคุณค่าของตนเอง (self-esteem) เกิดการยอมรับความสามารถของตนเองในการแก้ปัญหา

6. การเลือกรายวิชาเพื่อเรียนและการเลือกอาชีพ เพื่อนมีอิทธิพลสูงต่อนักเรียน หากมีนักเรียนบางคนในชั้นเลือกไม่เหมาะสมกับตัวเขา การช่วยเหลือให้เขาได้พัฒนาจะเกิดขึ้นใน สถานการณ์การเรียนแบบร่วมมือ นักเรียนมีแนวโน้มที่ชอบและสนุกกับคณิตศาสตร์มากกว่าและ ได้รับการกระตุ้นอย่างต่อเนื่องในการเรียน ความสำเร็จที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของนักเรียนใน การแก้ปัญหาจะทำให้เกิดการเรียนรู้ในมิติและการวิเคราะห์มากขึ้น ซึ่งเป็นการเพิ่มความสามารถ ในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ การสนับสนุนกัน การช่วยเหลือกันและการเชื่อมโยงกันภายในกลุ่ม แบบร่วมมือ มีผลบวกต่อความสัมพันธ์ในกลุ่มต่อเจตคติเกี่ยวกับคณิตศาสตร์และความมั่นใจใน ตนเอง (self – confidence)

นอกจากนี้ จากการศึกษางานวิจัยยังพบว่าการเรียนแบบร่วมมือกันในกลุ่ม สามารถ ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ให้สูงขึ้นกว่าการใช้การสอนเป็นรายบุคคล (Davidson, 1990; Johnson and Johnson. 1998; Slavin, 1983 อ้างอิงใน สมเดช บุญประจักษ์, 2540, หน้า 55) โดยการอภิปรายปัญหาร่วมกันกับเพื่อนในกลุ่มย่อยช่วยให้นักเรียนได้วิเคราะห์ และแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงคนอื่น วิธีการดังกล่าวช่วยให้นักเรียนได้ตรวจสอบและปรับปรุงแนวคิด และคำตอบ สิ่งท้าทายและการไม่เชื่อในทันทีจะทำให้ให้นักเรียนได้ตรวจสอบสมมติฐาน ยุทธวิธี และคำตอบอย่างรอบคอบ ได้มีการอธิบายเหตุผล ตรวจสอบสมมติฐาน ทำความกระจ่างชัดกับ ข้อผิดพลาดของความเข้าใจ การอภิปรายปัญหาในกลุ่มย่อยช่วยให้นักเรียนเข้าใจว่าคณิตศาสตร์ เกี่ยวข้องกับการคิด ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้คิดที่มีพื้นฐานมาจากงานของปี อาเชต์ (Piaget) ไวกอตสกี (Vygotsky) และนักทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ที่เชื่อว่าความรู้คือสังคม การ ร่วมมือในภาวะแวดล้อมที่เกิดความขัดแย้งทางการรู้คิดทางสังคม จะก่อให้เกิดความพยายาม ร่วมมือที่จะเรียนรู้ ทำความเข้าใจ และแก้ปัญหา สมาชิกกลุ่มจะร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้เหตุผลซึ่งกันและกัน แก้ไขให้แก้กัน และปรับเปลี่ยนความเข้าใจ โดยอาศัยความรู้ความเข้าใจ ของกันและกันเป็นพื้นฐาน (จอห์นสัน, 2546, หน้า 28)

จากการศึกษาพบว่าเมื่อนักการศึกษาหลายท่านได้ กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้แบบ ร่วมมือมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. มีการพึ่งพากันทางบวก (Positive Interdependence) สมาชิกในกลุ่มมี เป้าหมายร่วมกัน มีส่วนรับความสำเร็จเท่ากัน มีบทบาทหน้าที่ทุกคนทั่วกัน ทุกคนจึงมีความรู้สึก ว่างานจะสำเร็จได้ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
2. มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรงอย่างใกล้ชิด (Face – to – Face Promotive Interactive) สมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมอย่างใกล้ชิด เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่ม

แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการอธิบาย มีการให้เหตุผลต่างๆ ร่วมกัน มีการโต้แย้งกันด้วยเหตุผล รู้จักสนับสนุนและกล่าวชมผู้อื่น ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีความเข้าใจและเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมมากขึ้น

3. มีความรับผิดชอบในตัวเองต่องานที่ได้รับมอบหมาย (Individual Accountability) นักเรียนแต่ละคนต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันในการทำงานกลุ่ม เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงเป็นหน้าที่ของสมาชิกในแต่ละกลุ่มต้องคอยตรวจสอบว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มเกิดการเรียนรู้หรือไม่ เพื่อให้ทุกคนมีความพร้อมที่จะอธิบาย นำเสนอผลงาน หรือพร้อมรับการทดสอบเป็นรายบุคคล

4. การใช้ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small Groups Skill) ผู้เรียนทุกคนต้องสามารถที่จะทำงานร่วมกัน เข้ากันได้ทุกคน และสามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้งานของกลุ่มบรรลุเป้าหมาย ผู้สอนต้องฝึกให้นักเรียนทำความรู้จักกัน ใ้วางใจกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นและการตัดสินใจในการแก้ปัญหา

5. มีทักษะในกระบวนการกลุ่ม (Group Processing) สมาชิกแต่ละคนจะต้องทำความเข้าใจในเป้าหมายการทำงาน มีการวางแผน ดำเนินงานตามแผน ประเมินผลงานและปรับปรุงงานร่วมกันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากการศึกษาพบว่ามีนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ว่ามี 5 ขั้นตอน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ครูชี้แจงจุดประสงค์ของบทเรียน และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ หรือทบทวนความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะนำเสนอ โดยในคาบแรกครูจัดกลุ่มย่อยนักเรียนกลุ่มละประมาณ 4 คน ที่มีความสามารถทางการเรียนต่างกัน โดยเป็นนักเรียนที่มีระดับความสามารถในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับเก่ง : ปานกลาง : อ่อน ในอัตราส่วนโดยประมาณ 1 : 2 : 1 และแนะนำวิธีการทำงานกลุ่มร่วมมือและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

2. ชี้นำเสนอเนื้อหา ครูนำเสนอเนื้อหาพร้อมกันทั้งชั้นในกรณีที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์เดียวกัน ซึ่งอาจใช้วิธีการสอนแบบสาธิต การสอนแบบอุปนัย การสอนแบบใช้คำถาม หรือมีการกำหนดสถานการณ์ให้แต่ละกลุ่มปฏิบัติ โดยให้นักเรียนทำกิจกรรมการทดลอง หรือให้นักเรียนสำรวจสถานการณ์ปัญหาจากใบกิจกรรมและมอบหมายงานที่แต่ละกลุ่มต้องปฏิบัติ

3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนในแต่ละกลุ่มร่วมมือกันทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้เหตุผลและวิเคราะห์ปัญหาพร้อมกันเพื่อหาข้อสรุปของกลุ่ม มีการตรวจสอบผลงานและแก้ไขร่วมกัน โดยต้องแน่ใจว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มสามารถตอบคำถามได้ถูกต้องทุกข้อ และให้สมาชิกอธิบายเหตุผลของคำตอบในแต่ละคำถามให้ได้ เป็นการเตรียมตัวสำหรับการนำเสนอผลงานและการทดสอบของแต่ละหน่วยการเรียนรู้

4. ขั้นนำเสนอผลงานและตรวจสอบ หลังจากที่นักเรียนในแต่ละกลุ่มทำงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานในกรณีที่ได้สถานการณ์ปัญหาที่ไม่เหมือนกัน สำหรับสถานการณ์ที่เหมือนกันก็นำเสนอเป็นบางกลุ่ม แล้วให้กลุ่มที่เหลือเปรียบเทียบกับผลงานของตนเอง แล้วบอกส่วนที่แตกต่าง หรือมีการให้นักเรียนทำแบบทดสอบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนต่างคนต่างทำ เพื่อเป็นการประเมินความรู้ที่นักเรียนได้เรียนมาเป็นรายบุคคลตามรูปแบบของเทคนิค STAD ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง แล้วนำคะแนนของนักเรียนทุกคนในกลุ่มไปหาค่าเฉลี่ยเพื่อเป็นคะแนนของกลุ่ม ในคาบที่ไม่มี การทดสอบจะมีการถาม – ตอบสั้นๆ เป็นการเก็บคะแนนของกลุ่มด้วยตามรูปแบบของเทคนิค NHT

5. ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียน ถ้านักเรียนยังไม่เข้าใจหรือสิ่งที่ไม่เข้าใจยังไม่สมบูรณ์ ครูควรช่วยอธิบายเพิ่มเติมให้ครบตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด และช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่มทั้งส่วนที่เด่นและส่วนที่ควรปรับปรุงแก้ไข มีการประกาศคะแนนและชมเชยกลุ่มที่มีคะแนนสูงสุดในทุกหน่วยการเรียนรู้

เมื่อเรียนจบบทเรียนอาจมีการทดสอบความเข้าใจของนักเรียนโดยการถาม – ตอบ หรือให้นักเรียนทุกคนทำแบบทดสอบสั้นๆ ด้วยตนเอง ตรวจสอบผลการทดสอบ หาค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม นักเรียนคนใดทำได้ดีขึ้น ครูจะชมเชย และกลุ่มใดที่ทำได้ดีขึ้นก็จะได้รับคำชมเชย (บุญชม ศรีสะอาด, 2537, หน้า 122) หรือใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ (informal co-operative learning) ซึ่งเป็นเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ไม่จำเป็นต้องใช้ตลอดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละคาบอาจใช้ในขั้นตอนการสอนใดๆ ก็ได้ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2544, หน้า 9)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือมีเทคนิคการจัดการเรียนรู้หลายแบบ ซึ่งแต่ละเทคนิคมีลักษณะการจัดกิจกรรมแตกต่างกันไป สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบ STAD และ NHT เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการให้เหตุผล เรื่อง ความน่าจะเป็น โดยมีรายละเอียดที่พอสรุปได้ดังนี้

1. Student Teams Achievement Division (STAD)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD พัฒนาขึ้นโดย Robert E. Slavin ในปี ค.ศ. 1980 (สิริพร ทิพย์คง, 2545, หน้า 155) เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เป็นทางการ (formal cooperative learning) ซึ่งอาจมีการสอนให้จบในคาบเดียวหรือหลายคาบแล้วแต่เนื้อหา เน้นการทดสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วนำคะแนนมารวมเป็นคะแนนของกลุ่ม โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1.1 การนำเสนอสิ่งที่ต้องเรียน (Class Presentation) ครูเป็นผู้นำเสนอสิ่งที่นักเรียนต้องเรียน โดยอาจเป็นกิจกรรมที่ครูใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย สาธิต อธิบายและแสดงผล การสอนแบบอุปนัย การสอนแบบใช้คำถาม โดยใช้สื่อประกอบการสอน หรือให้นักเรียนทำกิจกรรมการทดลอง

1.2 การทำงานเป็นกลุ่ม (Teams) ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยนักเรียน 4-5 คน ที่มีความสามารถทางการเรียนต่างกัน โดยเป็นนักเรียนที่มีระดับความสามารถในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับเก่ง และระดับอ่อนอย่างละ 1 คน ระดับปานกลาง 2-3 คน ครูต้องชี้แจงให้แต่ละกลุ่มทราบบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มว่านักเรียนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เรียนร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน มีการตรวจสอบผลงานและแก้ไขร่วมกัน สมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องช่วยกันตอบคำถาม เป็นการเตรียมตัวสำหรับการทดสอบย่อย โดยครูเน้นว่า นักเรียนต้องแน่ใจว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มสามารถตอบคำถามได้ถูกต้องทุกข้อ เมื่อมีข้อสงสัยหรือปัญหา ให้นักเรียนช่วยเหลือกันภายในกลุ่มก่อนที่จะถามครูหรือถามเพื่อนกลุ่มอื่น และให้สมาชิกอธิบายเหตุผลของคำตอบของแต่ละคำถามให้ได้

1.3 การทดสอบย่อย (Quizzes) หลังจากที่นักเรียนในแต่ละกลุ่มทำงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ครูก็ทำการทดสอบย่อย โดยให้นักเรียนทำต่างคนต่างทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการประเมินความรู้ที่นักเรียนได้เรียนมา ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง

1.4 คะแนนการพัฒนาของนักเรียนแต่ละคน (Individual Improvement Score) คะแนนการพัฒนาของนักเรียนจะเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนทำงานหนักมากขึ้นในการทดสอบแต่ละครั้งครูจะมีคะแนนฐาน (Base Score) ซึ่งเป็นคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการทดสอบย่อยที่ผ่านมาก่อนการใช้ STAD และคะแนนพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนหาได้จากความแตกต่างระหว่างคะแนนฐาน กับคะแนนที่นักเรียนสอบได้จากการทดสอบย่อยหลังจากการเรียนแบบร่วมมือ (STAD) ส่วนคะแนนกลุ่ม (Team Scores) หาได้จากการหาคะแนนเฉลี่ยโดยการรวมคะแนนพัฒนาการของนักเรียนทุกคนในกลุ่มแล้วหารด้วยจำนวนสมาชิกในกลุ่มแต่ละกลุ่ม

1.5 การรับรองผลงานของกลุ่ม (Team Recognition) โดยการประกาศคะแนนของกลุ่มแต่ละกลุ่มให้ทราบ พร้อมกับให้คำชมเชย หรือให้ประกาศนียบัตรหรือให้รางวัลกับกลุ่มที่มีคะแนนพัฒนาการของกลุ่มสูงสุด และให้ความสำคัญกับคะแนนพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน เท่าเทียมกับคะแนนที่นักเรียนแต่ละคนได้รับจากการทดสอบ

2. Numbered Heads Together (NHT) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค NHT เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เหมาะสมสำหรับการทบทวนบทเรียนหรือตรวจสอบความเข้าใจในเรื่องที่เรียนไปแล้ว โดยครูให้นักเรียนแก้ปัญหาหรือตอบคำถาม โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันตอบ ซึ่งแต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถคละกันและมีหมายเลขประจำ เช่น กลุ่มที่มีนักเรียน 4 คน ก็จะมีหมายเลข 1-4 ในการถามครูจะสุ่มเรียกหมายเลขใดหมายเลขหนึ่งให้ตอบก็ได้ เช่น ครูเรียกหมายเลข 2 สมาชิกในกลุ่มต่างๆ ที่เป็นหมายเลข 2 จะยกมือแข่งขันกันตอบ ใครที่ยกมือก่อนได้ตอบก่อน หากตอบถูกคะแนนก็เป็นของกลุ่มนั้น กลุ่มใดได้คะแนนสูงสุด ครูก็ยกย่องชมเชยด้วยวิธีการต่างๆ ที่เห็นสมควร

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชุดกิจกรรม มีชื่อเรียกที่ต่างกันไป เช่น "ชุดการสอน" "ชุดการเรียน" และ "ชุดการเรียนการสอน" ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า "Learning package", "Instructional package" และ "Instructional kits" (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2551, หน้า 2) ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้คำว่า "ชุดกิจกรรมการเรียนรู้" เพื่อครอบคลุมทั้งครูและนักเรียนเป็นผู้ใช้ชุดกิจกรรมในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน และจากการศึกษาพบว่า มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายเกี่ยวกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้หลายท่านแต่ในที่นี้ผู้วิจัยขอเสนอ ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2537, หน้า 95) ได้กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือสื่อการเรียนหลายอย่างประกอบกันจัดเข้าไว้ด้วยกันเป็นชุด (Package) เรียกว่าสื่อประสม (Multi Media) เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากจะใช้สำหรับผู้เรียนเรียนเป็นรายบุคคลแล้ว ยังใช้ประกอบการสอนแบบอื่น เช่น ประกอบกับการบรรยาย ใช้สำหรับการเรียนเป็นกลุ่มย่อย เป็นต้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2544, หน้า 113) ได้กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อประสมประเภทหนึ่งซึ่งมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่องที่จะสอน กิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อประสมที่ได้จากระบบการผลิตและการนำสื่อการสอนที่สอดคล้องกับวิชา หน่วย หัวเรื่องและวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้การเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

รัตนะ บัวสนธ์ (2552, หน้า 34) ได้กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อการเรียนรู้ประเภทหนึ่ง ที่มีลักษณะเป็นสื่อประสม(multimedia) ที่ประกอบด้วยสื่อตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปที่ใช้ร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ในหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วย สื่อดังกล่าวนี้จะจัดไว้เป็นชุดๆ บรรจุอยู่ในซองหรือในกระเป๋า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อที่จัดทำขึ้นสำหรับครูใช้ประกอบการสอน และให้ผู้เรียนใช้ประกอบการเรียนเป็นรายบุคคลได้อีกด้วย

จากความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ข้างต้น ผู้วิจัยพอสรุปความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในงานวิจัยนี้ ได้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง สื่อประสมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพื่อให้ประกอบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่อง ความน่าจะเป็น ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และส่งเสริมการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ชุด ได้แก่ 1) โอกาสของเหตุการณ์ 2) การทดลองสุ่ม เหตุการณ์และความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ และ 3) ความน่าจะเป็นกับการตัดสินใจ โดยผู้สอนใช้ประกอบการบรรยาย ผู้เรียนใช้ประกอบการเรียนเป็นกลุ่มย่อย หรือเป็นรายบุคคล

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2542, หน้า 92 - 94) และชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2544, หน้า 115 - 116) ได้ให้แนวคิดและหลักการในการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้มาใช้ในระบบการศึกษาที่สอดคล้องกัน พอจะสรุปได้ 5 ประการ ดังนี้

2.1 การประยุกต์ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล นักจิตวิทยาได้คำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดการสอนรายบุคคลหรือการศึกษาตามเอกัตภาพและการศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งเป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนตามระดับสติปัญญาความสามารถและความสนใจ โดยมีครูคอยแนะนำช่วยเหลือตามความเหมาะสม

2.2 ความพยายามที่จะเปลี่ยนแนวการเรียนการสอนไปจากเดิมที่เคยยึด “ครู” เป็นแหล่งความรู้หลัก มาเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเรียนด้วยการใช้แหล่งความรู้จากสื่อการสอนแบบต่างๆ ซึ่งได้จัดให้ตรงกับเนื้อหาและประสบการณ์ตามหน่วยการสอนของวิชาต่าง ๆ ซึ่งนิยมจัดในรูปของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2.3 การใช้โสตทัศนูปกรณ์ได้เปลี่ยนแปลงและขยายตัวออกไป เดิมนั้นการผลิตและการใช้สื่อจะเป็นสื่อเดี่ยว แนวโน้มใหม่เป็นการผลิตสื่อการสอนแบบประสมให้เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ อันจะมีผลต่อการใช้ของครู คือ เปลี่ยนจากการใช้สื่อ “เพื่อช่วยครูสอน” เป็นการ ใช้สื่อการสอน “เพื่อช่วยผู้เรียนเรียน” คือให้ผู้เรียนหยิบและใช้สื่อการสอนต่างๆ ด้วยตนเอง โดยอยู่ใน

รูปของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจัดเป็นนวัตกรรมที่ใช้หลักและทฤษฎีของสื่อประสม (ชม ภูมิภาค, 2528, หน้า 100 – 101 อ้างอิงใน อรุณช ลิ้มศิริ, 2546, หน้า 168)

2.4 ปฏิภาณสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับสภาพแวดล้อม แต่ก่อนความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนในห้องเรียน มีลักษณะเป็นทางเดียว คือ ผู้สอนเป็นผู้นำและผู้เรียนเป็นผู้ตาม ผู้สอนมิได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ผู้เรียนจะมีโอกาสได้พูดก็ต่อเมื่อผู้สอนให้พูด การตัดสินใจของผู้เรียนส่วนใหญ่มักจะทำตามผู้สอน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนนั้นน้อยมากเพราะผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ชอบให้ผู้เรียนคุยกัน ผู้เรียนจึงไม่มีโอกาสฝึกฝน ทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ และเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น เมื่อเติบโตจึงทำงานร่วมกันไม่ได้ นอกจากนี้ปฏิภาณสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสภาพแวดล้อม ก็มักอยู่กับเพียงซอล์ก กระดานดำและแบบเรียน ในห้องสี่เหลี่ยมแคบๆ การเรียนการสอนจึงจัดอยู่เพียงในห้องเรียนเป็นส่วนใหญ่ แนวโน้มในปัจจุบันและอนาคตของกระบวนการเรียนรู้จึงต้องนำเอากระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมร่วมกัน ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มจึงเป็นแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ซึ่งนำมาสู่การจัดระบบการผลิตสื่อออกมาในรูปแบบของ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2.5 การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ได้ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาใช้ โดยจัดระบบการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถทราบว่าการตัดสินใจหรือการทำงานของตนถูกหรือผิดอย่างไร มีการเสริมแรงบวกที่ทำให้ผู้เรียนได้ภาคภูมิใจที่ได้ทำถูกหรือคิดถูก อันจะทำให้กระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกในอนาคต และให้ค่อยๆ เรียนรู้ไปที่ละขั้นตอนตามความสามารถและตามความสนใจของผู้เรียนเอง โดยไม่มีใครบังคับ การจัดสภาพการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น จะมีเครื่องมือช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทาง โดยการจัดการสอนแบบที่ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญ

3. ประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

จากการศึกษาพบว่า มีนักการศึกษาหลายท่าน อาทิ ยุพิน พิพิธกุล และอรพรรณ ต้นบรรจง (2535, หน้า 162 – 191; บุญเกื้อ คอรวาเวช, 2542, หน้า 94 – 95; ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2544, หน้า 114; สุคนธ์ สินธพานนท์, 2553, หน้า 16 - 17) ซึ่งได้แบ่งประเภทชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นประเภทต่างๆ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

3.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบคำบรรยาย เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับใช้สอนนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่หรือเป็นการสอนที่ต้องการปูพื้นฐานให้นักเรียนส่วนใหญ่รู้และเข้าใจในเวลาเดียวกัน มุ่งในการขยายเนื้อหาสาระให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนี้จะช่วยให้

ครูลดการพูดให้น้อยลงและใช้สื่อการสอนที่มีพร้อมอยู่ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ในการเสนอเนื้อหา มากขึ้น สื่อที่ใช้อาจได้แก่ รูปภาพ แผนภูมิ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง หรือกิจกรรมที่กำหนดไว้ เป็นต้น ข้อสำคัญก็คือสื่อที่จะนำมาใช้นี้ต้องให้นักเรียนได้เห็นอย่างชัดเจนทุกคน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชนิดนี้อาจจะเรียกว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครู

3.2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมกลุ่ม เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับให้นักเรียนเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ ประมาณ 4 - 7 คน โดยใช้สื่อการสอนที่บรรจุไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละชุด มุ่งที่จะฝึกทักษะในเนื้อหาวิชาที่เรียนและให้นักเรียนมีโอกาสทำงานร่วมกัน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชนิดนี้มักจะใช้ในการสอนแบบกิจกรรมกลุ่ม เช่น การสอนแบบศูนย์การเรียน การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น ซึ่งต้องการความช่วยเหลือจากครูเพียงเล็กน้อยในระยะเริ่มต้นเท่านั้น และสามารถซักถามครูได้เสมอ

3.3 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรายบุคคลหรือชุดการสอนตามเอกัตภาพ เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล คือ นักเรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ตามความสามารถและความสนใจของตนเอง อาจจะเรียนที่โรงเรียนหรือที่บ้านก็ได้ ส่วนมากมักจะมุ่งให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนเพิ่มเติม นักเรียนสามารถจะประเมินผลการเรียนด้วยตนเองได้ด้วย

3.4 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสม เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่เน้นแบบใดแบบหนึ่ง มีการจัดกิจกรรมหลากหลาย บางขั้นตอนผู้สอนอาจใช้วิธีการบรรยายประกอบการใช้สื่อ บางขั้นตอนผู้สอนอาจให้ผู้เรียนศึกษาความรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคลหรือทำกิจกรรมกลุ่ม

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสม โดยครูใช้สอน ประกอบคำบรรยายในขั้นตอนที่ต้องการให้นักเรียนรับรู้พร้อมๆ กัน และบางขั้นตอนให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองเป็นรายบุคคลหรือทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน

4. องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

จากการศึกษาพบว่า มีนักการศึกษาหลายท่าน อาทิ บุญชม ศรีสะอาด (2537, หน้า 95; บุญเกื้อ คอรวาเวช, 2542, หน้า 95 - 97; ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2544, หน้า 116 - 117; สุพันธ์ สุนทรประเสริฐ, 2546, หน้า 4 - 5; วัตนะ บัวสนธ์, 2552, หน้า 35) ได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

4.1 คู่มือครู คือ เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคำแนะนำสำหรับครูในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย คำชี้แจง กำหนดเวลา

สอนในแต่ละหน่วย แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และคำแนะนำในการใช้สื่อการเรียนรู้ เฉลยคำตอบของแต่ละกิจกรรม แบบวัดผลประเมินผลและคำแนะนำในการวัดผลประเมินผล

4.2 คู่มือนักเรียน คือ เอกสารที่เป็นคำแนะนำสำหรับนักเรียน ใช้เพื่อบอกแนวทางให้นักเรียนดำเนินกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย คำชี้แจง ซึ่งอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนต้องปฏิบัติตนในการปฏิบัติกิจกรรม สื่อการเรียนรู้และคำแนะนำในการใช้สื่อการเรียนรู้ แบบวัดประเมินผลและคำแนะนำในการวัดผลประเมินผล

4.3 แผนการจัดการเรียนรู้ คือ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เรื่อง ความน่าจะเป็น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นรายคาบ โดยในแต่ละแผน ประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายชื่อสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ วิธีการวัดผลประเมินผล และบันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4.4 สื่อการเรียนรู้ คือ วัสดุอุปกรณ์และเอกสารที่มีการบรรจุหรือจัดพิมพ์ไว้ ซึ่งสื่อแต่ละชนิดแตกต่างกันออกไปในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย ใบกิจกรรม แบบฝึกหัด บัตรสถานการณ์ ใบสรุปความรู้ แบบทดสอบ รูปภาพ ลูกเต๋า ลูกปัด บัตรสี เกม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

4.4.1 ใบกิจกรรม คือ เอกสารที่ให้อธิบายรายละเอียดของกิจกรรมที่นักเรียนที่ต้องปฏิบัติเป็นกลุ่มหรือเป็นรายบุคคลในระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และให้นักเรียนบันทึกผลของกิจกรรมที่ได้

4.4.2 แบบฝึกหัด คือ โจทย์หรือโจทย์ปัญหาที่ให้นักเรียนได้ฝึกหาคำตอบและให้เหตุผลประกอบ เพื่อใช้วัดความรู้ความเข้าใจหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4.4.3 บัตรสถานการณ์ คือ เอกสารที่แสดงโจทย์ปัญหา หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน

4.4.4 ใบสรุปความรู้ คือ เอกสารสรุปเนื้อหาที่เรียนในแต่ละคาบเรียน สำหรับทบทวนสาระสำคัญที่ได้จากการจัดกิจกรรม

4.5 แบบวัดและประเมินผล คือ เอกสารที่ใช้บันทึกผลจากการสังเกตพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน หรือการบันทึกผลจากผลงานที่นักเรียนทำ ซึ่งประกอบด้วย แบบบันทึกผลการทำใบกิจกรรม แบบฝึกหัด และแบบทดสอบ แบบประเมินพฤติกรรมด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ สำหรับครูประเมินและนักเรียนประเมินตนเอง

5. การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2546, หน้า 915; ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2551, หน้า 13-14; ปรีชา เนาว่าเยี่ยมผล, 2554, หน้า 47-52) ได้กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ สอดคล้องกัน พอสรุปได้ดังนี้ การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (Developmental Testing) หมายถึง การนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้ (Try out) คือ นำไปทดลองใช้ตาม ขั้นตอนที่กำหนดไว้เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแล้วก็นำไปทดลองสอนจริง (Trial run) คือ นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ทดลองไว้และปรับปรุงแล้วไปสอนจริงๆ

ประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะกำหนดเป็นเกณฑ์ที่ครูคาดหวังว่านักเรียนจะ เปลี่ยนพฤติกรรมเป็นไปตามเกณฑ์ โดยถือว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้อง เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งกำหนดเป็นร้อยละของผลเฉลี่ยของคะแนนการทำงานและการ ปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนทั้งหมดต่อร้อยละของผลการสอบหลังเรียนของนักเรียนทั้งหมด นั่นคือ เป็น E_1/E_2 หรือประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

E_1 คือ ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการทำงาน คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของ ผู้เรียนทุกคนจากการทำแบบฝึกหัด ใบกิจกรรม และการทำแบบทดสอบย่อยระหว่างการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ทุกกิจกรรม เทียบกับคะแนนเต็มรวมทั้งหมด

E_2 คือ ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนทุก คนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง ความน่าจะเป็น ซึ่งเป็นการ ประเมินพฤติกรรมสุดท้าย

ตัวอย่างการกำหนดเกณฑ์ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ 70/70 มีความหมายว่า

70 ตัวแรก หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทุกคนที่ได้จากการทำ แบบฝึกหัดหรือใบกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมย่อยทั้งหมดซึ่งประกอบด้วยการทำกิจกรรมกลุ่มและ กิจกรรมรายบุคคล ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ส่งเสริมการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เทียบกับคะแนนเต็ม ได้คะแนนเฉลี่ย อย่างน้อยร้อยละ 70

70 ตัวหลัง หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทุกคนที่ได้จากการทำ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความน่าจะเป็น หลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการ เรียนรู้แบบร่วมมือที่ส่งเสริมการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็น สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ยอย่างน้อยร้อยละ 70

การที่จะกำหนดเกณฑ์ E_1/E_2 ให้มีค่าเท่าใดนั้น ให้ครูเป็นผู้พิจารณาจากพื้นฐานความรู้เดิมหรือความสามารถทางการเรียนรู้ของกลุ่มผู้ได้รับการทดลองและกลุ่มเป้าหมายและความสามารถของผู้จัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การตั้งเกณฑ์ไว้สูงเกินไปจะทำให้เกิดความท้อถอยในการพัฒนาให้ถึงเกณฑ์ แต่ถ้าตั้งเกณฑ์ไว้ต่ำเกินไปจะได้สื่อที่มีคุณภาพต่ำ โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำ มักจะตั้งไว้ที่ 80/80, 85/85 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะหรือจิตพิสัยอาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 70/70 หรือ 75/75 เป็นต้น

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาจากรายงานผลการทดสอบระดับชาติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความน่าจะเป็น ของนักเรียนโรงเรียนตากฟ้าวิชาประสิทธิ์ ในปีการศึกษา 2553 ประกอบกับการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้านการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์แล้วเห็นควรกำหนดเกณฑ์เป็น 70/70

หลังจากคำนวณหาค่า E_1 และ E_2 แล้วผลลัพธ์ที่ได้มักจะใกล้เคียงกันและห่างกันไม่เกิน 5% ซึ่งเป็นตัวชี้ที่ยืนยันได้ว่า นักเรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมต่อเนื่องตามลำดับขั้นหรือไม่ก่อนจะมีการเปลี่ยนพฤติกรรมขั้นสุดท้าย หรืออีกนัยหนึ่งการที่นักเรียนจะสอบไล่ได้เท่าใด เช่น 90% นั้น นักเรียนมีความรู้จริง หรือทำได้เพราะการเดาสุ่ม เมื่อมีการรายงานคะแนนเป็นเลข 2 ตัว เช่น 78/83 นั้นจะทำให้เราทราบว่าผู้เรียนทำงานและแบบฝึกหัดทั้งปีได้ 78% และสอบไล่ได้ 83% เป็นการยืนยันการเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนที่ค่อนข้างแน่นอน

ขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2546, หน้า 917 – 918; รัตนะ บัวสนธ์, 2552, หน้า 138 – 139; ปรีชา เนาว์เย็นผล, 2554, หน้า 47 – 52) ได้กล่าวว่า เมื่อผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นเป็นต้นแบบแล้ว ต้องนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปหาประสิทธิภาพตามขั้นตอน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบเดี่ยว (1:1) คือ ทดลองกับนักเรียนจำนวน 3 - 4 คน ที่มีลักษณะเหมือนนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย หรือมีลักษณะเป็นตัวแทนของกลุ่มเป้าหมายนั้น โดยอาจเลือกทดลองกับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้สูง ปานกลาง และอ่อน ครูสังเกตผลการทดลองอย่างใกล้ชิดเก็บข้อมูลจากนักเรียนเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร วิธีการนำเสนอ ลำดับขั้นตอนการนำเสนอ ความเหมาะสมของเนื้อหาที่ใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้และเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ความพึงพอใจ โดยใช้ในการสังเกต การสัมภาษณ์ หรือการใช้แบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ในการตรวจสอบประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่งนั้น ไม่ได้มุ่งการใช้ค่าสถิติใดๆ

มาวิเคราะห์ยืนยันเป็นดัชนีหรือตัวบ่งชี้คุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากโดยปกติคะแนนที่ได้จากการทดลองแบบเดี่ยวนี้จะได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มาก

2. การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่ม (1:10) คือการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านการปรับปรุงแล้วจากการนำไปตรวจสอบประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่ง มาทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนจำนวน 6 – 15 คน โดยเป็นนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้สูง ปานกลาง และอ่อน กลุ่มละเท่าๆ กัน คำนวณหาประสิทธิภาพเบื้องต้นก็คือหาค่า E_1/E_2 นั้นเอง ทั้งนี้อาจทำการตรวจสอบประสิทธิภาพมากกว่า 1 ครั้งก็ได้ ซึ่งผลจากการหาประสิทธิภาพเบื้องต้นจะก่อให้เกิดความมั่นใจกับผู้ใช้ชุดการสอนนั้นยิ่งขึ้น หรือหากค่า E_1/E_2 ไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้ จะต้องปรับปรุงการสอนและทำการทดสอบหาประสิทธิภาพซ้ำอีก โดยการทดลองภาคสนาม

3. การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาคสนาม (1:100) คือการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านการตรวจสอบประสิทธิภาพเบื้องต้นจากการทดลองแบบกลุ่ม นำมาปรับปรุง แล้วนำไปทดลองใช้ในชั้นเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 30 – 100 คน คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วทำการปรับปรุง ผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หากต่ำกว่าเกณฑ์หรือสูงกว่าเกณฑ์ไม่เกิน 2.5 % ถือว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หากแตกต่างมากควรต้องกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ โดยยึดสภาพความจริงเป็นเกณฑ์ เช่น เมื่อทดสอบหาประสิทธิภาพแล้วได้ 83.5/85.4 ก็แสดงว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นมีประสิทธิภาพใกล้เคียงกับเกณฑ์ 85/85 ที่ตั้งไว้ แต่ถ้าตั้งเกณฑ์ไว้ 75/75 เมื่อผลการทดลองเป็น 83.5/85.4 ก็อาจเลื่อนเกณฑ์ขึ้นมาเป็น 85/85 ได้

สถานที่และเวลาสำหรับการทดลองแบบเดี่ยวและแบบกลุ่มควรวีเวลานอกชั้นเรียน หรือแยกนักเรียนมาเรียนต่างหากจากห้องเรียน

งานวิจัยเกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สมเดช บุญประจักษ์ (2540) ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล และการใช้คณิตศาสตร์สื่อสาร ซึ่งกลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามปกติ พบว่า 1) ประสิทธิภาพของแผนการสอนที่แสดงกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพต่ำกว่าเกณฑ์ที่คาดหวัง 70/70 2) ศักยภาพทางคณิตศาสตร์ด้านการแก้ปัญหา การให้เหตุผล และการใช้คณิตศาสตร์สื่อสารหลังการทดลองกับก่อนการ

ทดลองของกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนกลุ่มควบคุมไม่พบว่ามี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) คักยภาพทางคณิตศาสตร์ด้านการแก้ปัญห การให้เหตุผล และการใช้คณิตศาสตร์สื่อสารของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ผลการตรวจผลงานและการสังเกตระหว่างเรียนของกลุ่มทดลอง พบว่า นักเรียนสามารถแก้ปัญหได้ดีขึ้น สามารถสรุปและอธิบายเหตุผลในการดำเนินการแก้ปัญห ใช้เหตุผลยืนยันคำตอบที่หาได้ และสามารถนำเสนอแนวคิดได้ชัดเจนขึ้น

อัญชญา ไพธิพลากร (2545) ได้พัฒนาชุดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหทางคณิตศาสตร์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้เทคนิค STAD และ TGT กับเนื้อหาเรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสและอัตราส่วนตรีโกณมิติ พบว่า 1) ชุดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหทางคณิตศาสตร์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภายหลังได้รับการสอนด้วยชุดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหทางคณิตศาสตร์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือสูงกว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความคิดเห็นของนักเรียน หลังใช้ชุดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหทางคณิตศาสตร์ด้วยการเรียนแบบร่วมมืออยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อารีย์ ศรีเดือน (2547) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์แบบปฏิบัติการ เรื่อง การประยุกต์ 1 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า 1) ชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์แบบปฏิบัติการ เรื่อง การประยุกต์ 1 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังได้รับการสอนด้วยชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์แบบปฏิบัติการ เรื่อง การประยุกต์ 1 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนหลังได้รับการสอนด้วยชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์แบบปฏิบัติการ เรื่อง การประยุกต์ 1 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อิทธิเทพ นวาระสุจิตร์ (2548) ได้สร้างชุดการเรียนรู้การสอนที่เน้นการคิดเชิงคณิตศาสตร์ด้านกระบวนการ การให้เหตุผล ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้การสอนที่เน้นการคิดเชิงคณิตศาสตร์ด้านกระบวนการ

การให้เหตุผลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไปของคะแนนเต็ม เป็นจำนวนมากกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่ระดับนัยสำคัญ .01

นันทชัย นवलสอาด (2554) ได้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังจากการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีผลการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ เป็นจำนวนมากกว่าร้อยละ 70 ขึ้นไป ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และ นักเรียนมีความคิดเห็นต่อเนื้อหาอัตราส่วนตรีโกณมิติและกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับเห็นด้วย มาก

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพอสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม การเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ สามารถช่วยส่งเสริมนักเรียนในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการให้เหตุผลของนักเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ให้สูงขึ้นได้ ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ส่งเสริมการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เพื่อนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง ความน่าจะเป็น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ปาล์มมา (Benko, Palma, 2006) ได้ศึกษาการพัฒนาความคิดของนักเรียนเรื่อง ความน่าจะเป็น โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาว่านักเรียนพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับความคิดรวบยอด เรื่องความน่าจะเป็นและสถิติอย่างไร งานวิจัยนี้ได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนที่สร้างความเข้าใจของพวกเขาเกี่ยวกับความน่าจะเป็นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังศึกษาว่า นักเรียนเกิดความคิดอะไรเกี่ยวกับความน่าจะเป็นในขณะที่แก้ปัญหาเกี่ยวกับเกมและมีความคิด เกี่ยวกับโอกาสการแพ้ชนะในการเล่นเกมน้อย่างไร สรรวจว่านักเรียนมีการนำเสนอความคิดของเขา อย่างไร ตลอดจนสำรวจว่านักเรียนมีการใช้เหตุผลและการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ขณะ แก้ปัญหาหรือไม่ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่มีการศึกษาระยะยาวจากนักเรียนเกรด 6, 7 และ 12 โดยวิเคราะห์จากวิดีโอเทปของนักเรียนขณะแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ งานเขียนของ นักเรียน และบันทึกของผู้วิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์การทำงานของนักเรียนพบว่าตอนแรก นักเรียนเชื่อว่าการเล่นเกมชนะเกิดจากโชคของพวกเขา จากนั้นนักเรียนสามารถเข้าใจและสรุปได้ว่า เหตุการณ์และผลลัพธ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นคืออะไร และนักเรียนสามารถตัดสินใจได้ว่าเกมนั้นมีความ ยุติธรรมหรือไม่ โดยที่จำนวนผลลัพธ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นและจำนวนของเหตุการณ์ไม่จำเป็นต้องถูก แบ่งอย่างเท่าๆ กันระหว่างผู้เล่น และสมมติให้ผลลัพธ์แต่ละตัวมีโอกาสเกิดขึ้นเท่าๆ กัน นักเรียน

ใช้ความหลากหลายของการเป็นตัวแทนในการหาผลลัพธ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้น ทำให้พวกเขาค้นพบกฎการนับของการคูณเพื่ออธิบายผลลัพธ์ทั้งหมดที่เป็นไปได้ และอธิบายว่าทำไมกฎนี้จึงใช้ได้ นอกจากนี้นักเรียนยังสามารถหาจำนวนของผลลัพธ์สำหรับปัญหาที่มีความซับซ้อนขึ้นได้ ซึ่งเริ่มจากปัญหาง่ายๆ ก่อน โดยมีการเชื่อมโยงประสบการณ์การแก้ปัญหาก่อนหน้านี้โดยการสร้างโมเดลง่ายๆ ก่อนใช้กฎการนับของการคูณ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนสามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องความน่าจะเป็นพื้นฐานในขณะที่พวกเขาทำกิจกรรมร่วมกันภายใต้เงื่อนไขที่ให้นักเรียนได้สำรวจตรวจสอบปัญหาที่หลากหลาย ได้ทำงานร่วมกัน และให้เหตุผลที่เหมาะสมเกี่ยวกับคำตอบของพวกเขา และมีโอกาสได้คิดอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับความคิดของพวกเขาก่อนที่จะได้รับคำแนะนำที่ถูกต้องในเรื่องของความน่าจะเป็น

ลีโอนิด (Leonid, Khazanov, 2007) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการมีมโนทัศน์ที่ไม่ถูกต้องของนักศึกษาวิทยาลัยที่เรียนสถิติเบื้องต้น เรื่อง ความน่าจะเป็น โดยมีจุดประสงค์ คือ 1) เพื่อต้องการสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์วิทยาลัยเกี่ยวกับความเข้าใจผิดเรื่องความน่าจะเป็นของนักเรียน 2) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อจำแนกประเภทของการมีมโนทัศน์ที่ไม่ถูกต้อง 3) เพื่อศึกษาวิธีการสอนของอาจารย์วิทยาลัยที่ใช้ในการแก้ปัญหามโนทัศน์ที่ไม่ถูกต้องของนักเรียน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์อาจารย์วิทยาลัยจำนวน 66 ท่านในสหรัฐอเมริกา ให้นักเรียนทำแบบทดสอบเกี่ยวกับความน่าจะเป็นที่สร้างโดย Cliff Konold และผู้วิจัย เพื่อตรวจสอบว่านักศึกษามีมโนทัศน์ที่ถูกหรือผิดโดยพิจารณาจากการให้เหตุผลประกอบคำตอบของนักศึกษา จากนั้นสร้างเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำข้อมูลไปทดลองนำร่องเพื่อจำแนกประเภทของการมีมโนทัศน์ที่ผิดของนักศึกษา และให้อาจารย์วิทยาลัย 13 ท่าน สอนสถิติเบื้องต้นแก่นักศึกษาชั้นปี 2 และ 4 จำนวน 23 กลุ่ม รวมมีนักศึกษาทั้งหมด 601 คน โดยมีการออกแบบกิจกรรมที่เน้นการเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่น สถานการณ์ในชีวิตประจำวันและให้นักเรียนให้เหตุผลเกี่ยวกับคำตอบที่ได้ ผลการวิจัยพบว่า 1) อาจารย์วิทยาลัยส่วนมากไม่ได้สังเกตเห็นการเข้าใจผิดของนักเรียน แต่มีความเห็นว่าการมีมโนทัศน์ที่ไม่ถูกต้อง เรื่อง ความน่าจะเป็น จะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการเรียนสถิติ 2) เครื่องมือที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงในการจำแนกประเภทของการมีมโนทัศน์ที่ผิดของนักศึกษาโดยได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญและการทดลองใช้ 3) จากการใช้รูปแบบวิธีการสอนที่หลากหลายในการแก้ไขการมีมโนทัศน์ที่ไม่ถูกต้องของนักเรียน พบว่าวิธีการที่นิยมที่สุด คือ การบรรยายเป็นชั้นเรียนและการอภิปรายเป็นกลุ่ม วิธีการที่นำมาใช้บ่อยได้แก่ การให้นักเรียนเผชิญหน้ากับความเข้าใจผิดของเขา โดยการเปรียบเทียบคำตอบที่ผิดกับคำตอบที่ถูกต้อง การช่วยนักเรียนสร้างโมเดลที่

เหมาะสมแทนโมเดลที่ไม่เหมาะสม (Confronting) การเปรียบเทียบและยึดหลักการสร้างความรู้และความเข้าใจ เรื่อง ความน่าจะเป็น ที่ถูกต้องแทนความเข้าใจผิด ส่วนอีกวิธีที่นิยม คือ การให้งานนักเรียนทำเพื่อให้นักเรียนแสดงความเข้าใจผิดออกมา และให้นักเรียนสังเกตและอภิปรายรูปแบบการเข้าใจผิดต่าง ๆ ในคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าครูที่สอนโดยเน้นไปที่การมีมโนทัศน์ที่ไม่ถูกต้องโดยตรงได้ผลดีกว่าการสอนปกติ ซึ่งมีการจัดกิจกรรมทั้งแบบที่ครูเป็นผู้บรรยาย และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนศึกษาเปรียบเทียบคำตอบที่ผิดกับคำตอบที่ถูกต้องซึ่งเป็นการให้เหตุผลเบื้องต้นอีกด้วย

จากการศึกษาผลงานวิจัย พบว่า นักเรียนสามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเรื่อง ความน่าจะเป็น และให้เหตุผลที่เหมาะสมเกี่ยวกับคำตอบของพวกเขาได้ จากการสร้างสถานการณ์ที่นักเรียนคุ้นเคยให้นักเรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเองหรือมีสื่อที่นักเรียนรู้จักให้ได้ใช้จริง เช่น การเล่นเกมโยนเหรียญ การทอดลูกเต๋า โดยให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน มีการแสดงความคิดเห็น ให้เหตุผล เชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์เข้ากับประสบการณ์เดิม นอกจากนี้การแสดงผลที่สนับสนุนคำตอบที่นักเรียนตอบยังทำให้ครูสามารถตรวจสอบได้ว่านักเรียนมีความเข้าใจถูกต้องหรือไม่ โดยครูจะทำหน้าที่จัดเตรียมสถานการณ์ สังเกตการณ์ให้คำแนะนำและช่วยเสริมในส่วนที่ไม่สมบูรณ์เท่านั้น ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ส่งเสริมการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็น ต่อไป